

Presentación

XOSÉ RAMÓN FREIXEIRO MATO

Director do Servizo de Normalización Lingüística

Máis unha vez, o Servizo de Normalización Lingüística da Universidade da Coruña, en colaboración coa Real Academia Galega, organiza unhas xornadas sobre Lingua e Usos, sobre os usos da lingua galega en definitiva, que este ano levan por título específico Lingua e Comunicación. Estas xornadas enmárcanse dentro das actividades de dinamización lingüística que o SNL ten encomendadas, xuntamente coas de formación e asesoramento, para que a lingua galega vaia ocupando o espazo que como lingua propia da institución lle corresponde en todos os ámbitos de actuación da UDC e tamén no contorno en que está inserida. Ao labor de dinamización social do uso do galego tampouco é nin pode ser allea a RAG, que, alén de veciña, é tamén entidade colaboradora neste evento. Estaba nesta ocasión programada a última sesión na súa sede da rúa Tabernas, mais por obras que alí se están a realizar todas as sesións terán lugar aquí, neste Paraninfo, onde a Universidade acolle os seus eventos máis sobranceiros.

Son moitos os ámbitos que precisarían dunhas xornadas de reflexión sobre os usos da lingua galega. No entanto, a ninguén se lle escapa que un dos máis destacados neste momento é o da comunicación, pois nunca como hoxe tivo esta tanta influencia no emprego e na difusión das linguas. Non é preciso irmos moitos anos atrás para comprobarmos que até non hai relativamente moito tempo as persoas galegofalantes só ocasionalmente recibían mensaxes noutros códigos lingüísticos, situación que nos últimos tempos mudou de forma radical. Os medios de comunicación multiplicáronse e tamén se multiplicou a súa capacidade de incidencia social, chegando na actualidade a todos os recantos do noso país.

Esta nova realidade fai que os tempos dos procesos de mudanza de lingua se vexan alterados de forma radical e, así, o proceso de substitución lingüística no noso país,

que en 500 anos non conseguiu colocar a lingua castelá por riba da lingua propia en número de falantes, pode verse agora acelerado de forma vertixinosa xustamente pola influencia dos novos e poderosos medios de comunicación. O galego necesita participar con forza neses novos ámbitos da comunicación para non ser definitivamente desprazado ou varrido no seu propio territorio. Necesita facerse un espazo propio no mundo da comunicación que lle garanta a supervivencia. Porque avisos de que esta se ve seriamente ameazada están a nos chegar constantemente, tamén nestes días e de estudos vinculados a institucións aquí representadas. De aí a oportunidade e a necesidade de reflexionarmos sobre a presenza e o uso do galego no mundo da comunicación.

Porén, aínda persisten vellos prexuízos a este respecto, talvez algo disfrazados. Se callar, xa non se nos di abertamente que o galego é unha lingua rural ou non apta para a complexidade da vida actual, mais preténdesenos persuadir –as persuasións doces do poder de que fala Jesús Tuson– de que debemos usar as grandes linguas de comunicación, renunciando a aquela que nós fomos quen de crearmos e que nos identifica. Todas as linguas son de comunicación, porque naceron para nos comunicarmos. Ou haberá linguas de enmudecemento? É que non nos podemos comunicar en galego? É que en galego non estamos no mundo?

Aínda na UDC existen esporadicamente, como existen en toda a sociedade, algunhas resistencias ou inercias que están asociadas a eses prexuízos e que afectan directamente o ámbito da comunicación. Aínda hai quen pensa que un anuncio publicitario dunha actividade universitaria nun medio de comunicación non é tan eficaz en galego, cando a experiencia e os estudos realizados ao respecto demostran o contrario. O galego vende porque ten un valor acrecentado, o valor identitario. E vende tamén na universidade, a pesar de que a súa presenza na docencia está a uns niveis moi inferiores aos que lle corresponden como lingua propia da institución.

A lingua galega, e infelizmente isto non é novidade, está nunha situación preocupante, como acabamos de constatar, máis unha vez, no Mapa Sociolingüístico de 2004 que se vén de dar a coñecer. Ou tomamos a serio esta situación ou o futuro se nos presenta cheo de nubeiros. Tamén, de certo, na Universidade. A UDC está no final dun mandato de catro anos onde por primeira vez se deron pasos para avanzarmos na normalización lingüística: dotación básica do SNL, Regulamento de usos da lingua galega, Plano de normalización lingüística (e Comisión de Seguimento) etc. No próximo mandato deberase dar un salto cualitativo importante: dotación de medios humanos e materiais para a consolidación dun SNL acorde coas funcións que debe desenvolver, cumprimento efectivo das normas de que a institución democraticamente se dotou en materia de normalización lingüística etc. A Universidade, como espello de

prestixio en que a sociedade se ollar, debe de estar á vangarda na defensa da súa lingua propia, tamén como lingua de comunicación e de proxección exterior. Este ano visitounos un grupo de estudantes de galego da Universidade alemá de Tübingen, e en xullo realizamos o noso I Curso de Verán para Estranxeiros con alta participación. Hai pouco acabamos de recibir un grupo numeroso de alumnado Erasmus que foi saudado en lingua galega e con esta como un dos atractivos da súa estadía entre nós. Varios deles están xa anotados a cursos de galego e algúns participan nestas xornadas. Como aconteceu na Idade Media, o galego volta a ser, sen nunca deixar de selo, un idioma para a comunicación, e xamais un obstáculo como ás veces nolo queren presentar.

Estas IV Xornadas sobre Lingua e Comunicación teñen, pois, un interese especial e un programa que me atrevo a cualificar de atraente e suxestivo, como tamén semella demostrar a grande participación, con arredor de 260 persoas inscritas. Estamos seguros de que as expectativas despertadas se verán confirmadas no desenvolvemento das sesións. Catro son os eixos en que se articulan: a proxección internacional do galego como lingua de comunicación mediante a vinculación coa lusofonía (ou mellor dicirmos galeguía?), a súa presenza nos medios escritos e audiovisuais, o modelo de lingua que se está a conformar (a calidade lingüística nos medios) e tamén o papel dos escritores e escritoras como comunicadores.

Na nosa condición de organizadores destas xornadas, agradecemos o apoio económico da SXPL e da Deputación da Coruña, así como a colaboración da RAG. Agardamos que un e outra teñan continuidade para así consolidarmos este foro de debate e reflexión, contando tamén de certo coa importante e imprescindible participación de todas as persoas aquí presentes, que igualmente agradecemos, moitas xa fieis asistentes en cada convocatoria e garantía última do suceso da súa anual realización. Tamén quero agradecer especialmente a colaboración do persoal do SNL, que ten de procurar tempo para atender estas e outras moitas tarefas.

Finalmente, desexo igualmente saudar e agradecer a presenza neste acto da concelleira de Mocidade e Normalización Lingüística do Concello da Coruña, institución cuxa incorporación ao proceso de normalización, longamente desexada, resulta fundamental para entre todos e todas conseguirmos os obxectivos fixados.

Obrigado, pois, a cantas persoas participan, dunha forma ou doutra, na organización e desenvolvemento destas xornadas.